

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ (ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**Матеріали XXIII Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю**

(Тернопіль, 21–22 травня 2026 року)

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2026

УДК

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай

Сучасні тенденції та перспективи розвитку вищої медичної (фармацевтичної) освіти в Україні : матеріали XXIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (Тернопіль, 21–22 трав. 2026 р.) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль : ТНМУ, 2026. – 254 с.

Матеріали надруковано в авторській редакції. Автори публікацій несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, даних, відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей.

© ТНМУ, «Укрмедкнига», 2026

ня: матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams (м. Тернопіль, 20–21 травня 2021 р.). Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. Тернопіль, 2021. С. 217-219.

3. Петров Є.Є., Іваницька Т.А., Сакевич В.Д., Борисова З.О. Симуляційне навчання на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини: від загальних принципів до конкретного прикладу застосування. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки*: матеріали навчально-наукової конф. з міжнародною участю (м. Полтава, 24 березня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 109-110.

4. Петров Є.Є., Іваницька Т.А., Сакевич В.Д., Борисова З.О. Деякі методологічні особливості симуляційного навчання. *Актуальні питання підвищення якості освітнього процесу*: матеріали науково-метод. конф. з міжнародною участю. Яремче, 2022. С.141.

ЗНАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОГЕНЕЗУ ЗУБОЩЕЛЕПНОЇ СИСТЕМИ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

А.В. Шевеленкова, М.М. Чеснокова, О.М. Комлевой

Одеський національний медичний університет

Вступ. У 2026 році змінилася структура інтегрованого тестового іспиту «Крок І» для спеціальності «Стоматологія». Серед усіх питань 70% стосуються порожнини роту і зубощелепного апарату (1). Це вимагає перегляду робочих програм з фундаментальних дисциплін, у тому разі з медичної біології. Доцільним є зменшення обсягу питань з медичної паразитології і збільшення уваги до питань філогенезу систем органів, зокрема еволюції черепа і переднього відділу травної системи.

Основна частина. До тем лекцій і практичних занять з медичної біології в ОНМедУ для здобувачів стоматологічного факультету включено тему «Філогенез шкіри, скелету, травної системи. Онтофілогенетично зумовлені вроджені вади розвитку». Матеріал даної

теми дозволяє зрозуміти походження ряду онтофілогенетично обумовлених (анцестральних) вад і мікроаномалій розвитку шкірних покривів, скелету і травної систем людини, що особливо важливо для підготовки майбутніх лікарів – стоматологів. На заняттях розглядається класифікація хордових, співвідношення онтогенезу та філогенезу, надаються поняття аналогічних і гомологічних органів, рудиментів і атавізмів, онтофілогенетично зумовлених вад розвитку. Основна увага приділяється напрямкам еволюції вісцерального скелету хребетних і переднього відділу травної системи.

Щелепи, зуби, язик – це ароморфози, які вперше з’являються у хрящових риб. Щелепи у цих тварин первинні, є похідними першої зябрової дуги. У всіх інших класів хребетних починаючи з кісткових риб формуються вторинні щелепи. В їх утворенні беруть участь накладні кістки вісцерального черепа. На практичних заняттях здобувачі складають схему класифікації хордових тварин, вивчають і зарисовують плакоїдну луску хрящових риб. Плакоїдна луска є гомологом зубів всіх класів хребетних. Вона складається з дентину мезодермального походження, емалі, що утворюється з похідних ектодерми, містить в середині пульпу. Паралельно розглядаються типи зубної системи (гомодонтна у риб, амфібій, плазунів і гетеродонтна у ссавців), особливості з’єднання зубів з кістками черепа (плевродонтне у всіх класів крім ссавців, у яких з’єднання текодонтне). Також у всіх класів крім ссавців зуби можуть випадати і замінюються новими багато разів, як і плакоїдні луски (поліфіодонтизм). У ссавців у зв’язку з диференціюванням тривалість функціонування зубів збільшується, тому в онтогенезі є лише два покоління зубів – молочні і постійні. Таку зміну зубів називають дифіодонтизмом. У поодиноких випадках у людей похилого віку може спостерігатися прорізування окремих зубів третього покоління.

Розглядається також еволюція форми і кількості зубів ссавців. Різці та особливо ікла людини схожі на конічні зуби попередників. Кутні зуби суттєво змінилися. Вперше вони з’явилися у звірозубих ящерів на початку мезозойської ери за рахунок розширення основи зубів і появи трьох горбків. У викопних мавп знайдено кутні зуби з чотирма гострими горбками. У сучасних вищих приматів і людини горбки суттєво сплюснені. Зуби людини зменшені в розмірі у порівнянні з

іншими приматами, особливо ікла. Кількість зубів у ссавців варіює, спостерігається тенденція до її зменшення. У вищих приматів їх 32. У людини у зв'язку із зменшенням розміру щелеп остання пара зубів (зуби мудрості) можуть бути редуковані або невірно розташовані.

Ще в одній практичній роботі здобувачі аналізують онтофілогенетично обумовлені вади і аномалії розвитку переднього відділу травної системи людини і співвідносять певні вади з їх філогенетичною передумовою. Для аналізу пропонуються адонтія (характерна для круглоротих), всі зуби конічної форми – гомодонтна зубна система, тригорткова будова кутніх зубів, надкомплектні зуби в зубному ряду або за межами (характерна для риб і амфібій).

Крім еволюції і аномалій зубів розглядаються філогенез і порушення формування піднебіння, язика. Вторинне піднебіння вперше з'являється у рептилій, остаточно формується у ссавців. Воно відокремлює ротову порожнину від носової, що дозволяє тварині одночасно жувати та дихати. У риб язик – це лише складка слизової оболонки. У наземних хребетних (амфібій, рептилій, птахів, ссавців) язик стає м'язистим органом, що бере участь у захопленні, маніпуляції та ковтанні їжі, а також у смаковому сприйнятті. Прикладами анцестральних вад цих органів є вовча паща, роздвоєний язик. В нормі ці ознаки характерні для рептилій.

Висновки. Отже, основними напрямками еволюції ротової порожнини хребетних є поява щелеп, зубів як гомологів плакоїдної луски і їх диференціація, розвиток язика, утворення вторинного твердого піднебіння. Порівняльне вивчення еволюції зубощелепної системи у представників різних класів хребетних дозволяє майбутньому лікарю стоматологу не лише запам'ятати будову зуба, але й зрозуміти логіку його формування, що необхідно для успішної клінічної практики.

Список літератури

1. Філогенез і онтогенез зубощелепної системи / за ред. Ю. Б. Чайковського. – Київ : Медицина, 2019. – 256 с.
2. Детальна структура змісту «Крок 1» для спеціальності «Стоматологія».
3. URL: <https://www.testcentr.org.ua/uk/component/sppagebuilder/?view=page&id=577>

<i>Н.В. Банадига</i> ПРОГРАМА mhGAP НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ....	248
<i>Н.Д. Павлюкович, О.В. Павлюкович</i> ВІРТУАЛЬНІ ПАЦІЄНТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ОБМЕЖЕНОГО КЛІНІЧНОГО ДОСТУПУ	250
<i>Л.О. Пацкань, Х.В. Погорецька, Н.В. Манащук, Н.В. Чорній</i> АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ, НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ	252
<i>А.Я. Господарський, І.М. Дейкало, Д.Б. Фіра</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ТЕЛЕМЕДИЦИНА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ В ХІРУРГІЧНІЙ КЛІНІЦІ	254
<i>О.Г. Dudko, О.В. Glubochenko, V.G. Hlubochenko</i> TRAINING STUDENTS FOR OBJECTIVE STRUCTURED CLINICAL EXAMINATION (OSCE) IN TRAUMATOLOGY AND ORTHOPEDICS FOR DIAGNOSIS, THERAPY AND REHABILITATION	256
<i>Н.В. Петренко, Н.Б. Галіяш, І.О. Боровик</i> КЛІНІЧНА ПИЛЬНІСТЬ ТА НОВИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ СТАНДАРТ: СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД НАСИЛЬСТВА	257
<i>Є.Є. Петров, Т.А. Іваницька, Т.А. Трибрат, Н.І. Чекаліна, Ю.М. Казаков</i> СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ.....	260
<i>А.В. Шевеленкова, М.М. Чеснокова, О.М. Комлевой</i> ЗНАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОГЕНЕЗУ ЗУБОЩЕЛЕПНОЇ СИСТЕМИ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	262
<i>О.В. Авдєєв, А.Б. Бойків</i> ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ «СТОМАТОЛОГІЯ»: ВІД АКУМУЛЯЦІЇ ЗНАНЬ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ АВТОНОМІЇ	265